

POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

AUTOR PRÁCE: Martin Řehák

NÁZEV PRÁCE: Aplikace teorie spravedlivé války na arabsko-izraelský konflikt: šestidenní válka

STUDIJNÍ PROGRAM: Učitelství pro základní školy (2. stupeň)

AUTOR POSUDKU: Mgr. et Mgr. Michal Rigel, Ph.D.

SHRNUTÍ A HODNOCENÍ OBSAHOVÉ STRÁNKY PRÁCE

Autor si pro zpracování své závěrečné kvalifikační práce vybral téma spravedlivé války, kterému se nyní s ohledem na události ve východě Evropy dostává hodně pozornosti. Tento hojně diskutovaný teoretický rámec pro analýzu etických aspektů válčení se rozhodl aplikovat na šestidenní válku. To je konflikt staršího data, ale významný a opakovaně probíraný, navíc s důsledky, které hrají roli ve světové politice dodnes, což činí práci aktuální.

Aby se přiblížil k cíli zodpovědět, jestli byla šestidenní válka ze strany Izraele vedena v souladu s obecnými principy spravedlivé války, rozděluje diplomant text do tří základních částí: v první (trochu nešťastně označené až číslovkou 2, s. 12-32) představuje teorii spravedlivé války, přičemž výklad respektuje její tradiční/standardní dělení na jus ad bellum a jus in bello (je přitom dobře, že kolem s. 30-32 alespoň zmiňuje současnou kritiku vzájemné nezávislosti jus ad bellum a jus in bello a tedy podle některých neopodstatněnost takového dělení; na druhou stranu ona podkapitola působí, že je v práci jaksi „pro pořádek“ a k doplnění kontextu, protože sám autor odprezentuje základní pozice obou táborů bez toho, aniž by se k nějaké explicitně přihlásil nebo uvedl, proč se rozhodl jít ve stopách Michaela Wlazera jako proponenta té, která se nazývá tradiční/standardní). Ve druhé části (kapitola č. 3) je popsána šestidenní válka: co ji předcházelo, jak probíhala a za jakých okolností a s jakými výsledky byla ukončena (s. 32-50). Poslední klíčová část konečně hodnotí konflikt prostřednictvím existujících kritérií spravedlivé války (kapitola č. 4, s. 50-64).

Taková struktura je rozumně zvolená a po seznámení s obsahem je také možné konstatovat, že autor postupuje napříč celou prací korektně. V první části při popisu kritérií spravedlivé války akceptuje mainstreamové stanovisko, když jich vybírá právě šest (existují diskuse o tom, že by kritérií mělo být méně či naopak více) a srozumitelně je prezentuje. V případě spravedlivé války jde pochopitelně o koncept, který vykazuje pluralitu názorů a často i velmi protikladné způsoby

interpretace jednotlivých kritérií, což z práce úplně není vidět, i když drobné polemické poznámky ze strany opozice k hlavnímu proudu tam nalézt lze.

Snaha o poctivost a vyváženost výkladu je vidět i v dalších dvou částech. Je dobře, že se autor nedopouští nekritického přijetí v našich končinách všeobecně rozšířeného narativu o nevyhnutelnosti kroků Izraele a snaží se aktivně ptát, jestli vojenský útok byl v dané situaci skutečně jediným možným východiskem (kritérium „válka jako poslední možnost“) a jestli u Izraele nelze identifikovat postranní úmysly (kritérium „správného záměru“). Na úplné a efektivní rozpracování složitých otázek jako by mu ale už nezbývalo tolik rozsahu a možná i času a energie. S odstupem si jako vedoucí kladu otázku, jestli druhý segment, popisující konflikt a jeho jednotlivé epizody (vč. zmapování situace před válkou a po válce) nezabírá nakonec až příliš mnoho prostoru. Takto je věnován velký rozsah prakticky ryze deskriptivní části (převážně deskriptivní je navíc i první část) a to na úkor kritické práce ve třetím oddíle, který je vlastně nejkratší, ač by měl být hlavním chodem, jenž autor servíruje. Právě zde měly zaznít odpovědi na fundamentální otázky souladu izraelského vojenského postupu s doktrínou spravedlivé války a objevit se mělo vyjádření k principiální otázce, zdali je možné vést útok jako první a přesto to považovat za akt obrany (tedy debata o aplikovatelnosti konceptu preemptivního útoku na izraelské kroky v šestidenní válce).

K tomu sice dochází, ale v trochu omezené míře. Presentované odpovědi na výše zmíněné otázky jsou nejednoznačné a ne úplně dokonale argumentované. To je na jednu stranu s ohledem na složitost problematiky pochopitelné (roli hraje i absence některých informací nutných k rozhodnutí – tam by bylo třeba otevřít všechny vojenské archivy). Na stranu druhou šlo patrně při větším akcentu na tyto pasáže z potenciálu dobře zvoleného tématu vymáčknout o trochu více. Daný fakt je ovšem jedinou slabinou jinak zdařilé práce.

HODNOCENÍ FORMÁLNÍ STRÁNKY PRÁCE

K formálním náležitostem nemám připomínku, vše je zpracováno zdařile, gramatika se zdá být obecně v pořádku (samozřejmě místy omyly jsou, např. shoda přísudku s podmětem na s. 50 aj.). Autor má ale jinak dobrý styl psaní a trefil se do žánru odborného textu.

HODNOCENÍ PRÁCE SE ZDROJI

Seznam pramenů a literatury obsahuje dostatečný počet položek a nabízí vyvážený mix relevantních českojazyčných a zahraničních zdrojů. Většina těch podstatných přítomna je a pracuje se s nimi účelně. Seznam u takto intenzivně probádané problematiky nemůže být kompletní, a tak by šlo zmínit i další publikace nebo články, které by přidaly novou perspektivu

nebo vhodně doplnily kontext. Nicméně to, na čem práce nyní stojí, postačuje k zaujetí zodpovědného stanoviska ke stanovenému cíli.

Jestliže bych měl mít jednu jmenovitou výtku, zpochybnil bych použití publikace od prominentního politického komentátora z doby před rokem 1989 Ivana Brože (o tom jsme s autorem hovořili už v průběhu psaní a ten jeho vliv na práci minimalizoval – já bych nicméně preferoval jeho úplné vyřazení a stavěl na jiných autorech a autorkách).

OTÁZKY K DISKUSI PŘI OBHAJOBĚ

- 1) V textu se objevují známé explicitní výroky představitelů arabských států o zničení Izraele, které autor zmiňuje v kontextu utváření obrazu o útoku, který byl na spadnutí. Aniž bych chtěl jakkoliv zlehčovat tyto neakceptovatelné výroky a hrozby, chci se zeptat, jestli autora nenapadlo zamýšlet se nad interpretací, která uvedené citáty označuje za ryze rétorické a přisuzuje jim spíše vnitropolitický význam (vyřčeny byly nikoli s cílem informovat o vůli bezprostředně zaútočit na stát Izrael, ale s cílem získat politickou podporu u mas obyvatelstva na domácí politické scéně).

Práci k obhajobě

Doporučuji

Navrhuji celkové hodnocení

A-B dle průběhu obhajoby

V Hradci Králové 18. 6. 2023

PODPIS: